

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การเก็บตัวอย่างจากร่างกายบุคคลไปตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นมาตรการที่รัฐใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันนำไปสู่การพิสูจน์ความผิดและความบริสุทธิ์ของจำเลยในคดีอาญา แต่ในขณะเดียวกันการใช้มาตรการดังกล่าวก็เป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนด้วย ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาสมดุลระหว่างอำนาจรัฐกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รัฐมีความจำเป็นที่จะต้องออกกฎหมายมากำหนดขอบเขตในการใช้อำนาจให้เหมาะสม โดยพิจารณาจากแนวคิดในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของบุคคลในคดีอาญา อีกทั้งพยานหลักฐานที่ได้มาจะต้องมีความชัดเจนสามารถพิสูจน์ความจริงได้ ดังนั้นจึงมีการนำเอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ มาพัฒนาใช้ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานต่าง ๆ เนื่องจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานบุคคลทั่วไปเพราะมีการตรวจพิสูจน์ทดสอบและยืนยันจากผู้มีความรู้เชี่ยวชาญแล้ว อีกทั้งยังไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยง่ายโดยเฉพาะสิ่งที่บ่งชี้ถึงคุณลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล เช่น ลายพิมพ์ DNA ตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน ส่วนมากแล้วการตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะถูกนำมาใช้ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิตและร่างกาย ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทยก็ได้บัญญัติรองรับหลักการพิสูจน์ความจริงด้วยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ไว้แต่การค้นหาความจริงจากการพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ถือว่าเป็นวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่เป็นการละเมิดสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของผู้ที่จะต้องถูกตรวจเป็นอย่างมากดังนั้น การให้อำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของบุคคลจึงต้องมีการตรวจสอบถ่วงดุลที่เหมาะสมรวมทั้งคำนึงถึงหลักประกันสิทธิและเสรีภาพเป็นอย่างยิ่ง และจะต้องมีการคุ้มครองสิทธิและปฏิบัติต่อบุคคลผู้นั้นอย่างเหมาะสมด้วย โดยเฉพาะบุคคลบางกลุ่ม เช่น เด็กและผู้หญิงก็ต้องคำนึงถึงสภาพของร่างกาย จิตใจ สติปัญญาที่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่และกรณีผู้ถูกตรวจที่เป็นเพศหญิงก็มีลักษณะทางสรีระและสภาพจิตใจที่เปราะบางแตกต่างไปจากเพศชาย ดังนั้นการเก็บตัวอย่างจากร่างกายของบุคคลดังกล่าวจึงควรได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษด้วยโดยเฉพาะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การกำหนดแนวทางร่วมกันในการคุ้มครองเด็กและผู้หญิง

1.1 ผู้มีอำนาจสั่งให้มีการตรวจพิสูจน์

ตามกฎหมายไทยกำหนดให้ชั้นสอบสวนเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะใช้ดุลพินิจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการเก็บตัวอย่างจากร่างกายของผู้ถูกตรวจได้ ทำให้ขาดโอกาสการตรวจสอบถ่วงดุลที่เพียงพอ เนื่องจากการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิในร่างกายของผู้ถูกตรวจเป็นอย่างมาก การมีมาตรการตรวจสอบและถ่วงดุลจึงเป็นมาตรการสำคัญที่จะสามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกตรวจไม่ให้ถูกระบบมากเกินไปจนเกินความจำเป็น หากเปรียบเทียบกับมาตรการอื่น ๆ ที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เช่น การค้น กฎหมายกลับกำหนดให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจสั่งให้มีการค้นได้ ทั้งที่การตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิในร่างกายของบุคคลยิ่งเสียกว่าการค้น แต่กฎหมายไทยกลับไม่ได้กำหนดมาตรการในการตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก เช่น ศาล ไว้แต่อย่างใด เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศเยอรมนี ได้กำหนดให้การตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะต้องได้รับอนุญาตจากศาล เว้นแต่กรณีจำเป็นเร่งด่วนหากชักช้าจะเกิดผลร้ายแก่ผลการตรวจพิสูจน์ จึงเป็นอำนาจของพนักงานอัยการและผู้ช่วยพนักงานอัยการเป็นผู้ออกคำสั่งดังกล่าวได้เพื่อทำการตรวจสอบและถ่วงดุลในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ทำให้การใช้อำนาจรัฐไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลมากเกินไปจนเกินความจำเป็น ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าควรกำหนดให้การตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะต้องมีมาตรการตรวจสอบถ่วงดุลโดยองค์กรภายนอกเพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้ถูกตรวจว่าจะไม่มีการตรวจพิสูจน์เกินกว่าความจำเป็น

1.2 การกำหนดให้บุคคลอื่นอยู่ร่วมในขณะตรวจ

การกำหนดให้บุคคลอื่นอยู่ร่วมในขณะตรวจตามกฎหมายไทยนั้น พบว่าปรากฏอยู่ในเรื่องการตรวจตัวผู้เสียหายหรือตรวจตัวผู้ต้องหาตามมาตรา 132(1) และเรื่องการถามปากคำผู้เสียหายที่เป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 133 โดยมีการกำหนดให้ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะนำบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจหรือสอบปากคำนั้นด้วยก็ได้

ส่วนกรณีเด็กมีการกำหนดให้การสอบสวน การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยาน หรือผู้ต้องหาจะต้องกระทำให้สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและจัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการอยู่ร่วมกับเด็กด้วยทำให้เห็นว่าในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ในชั้นสอบสวนกฎหมายได้บัญญัติโดยคำนึงถึงการคุ้มครองเด็กและผู้หญิงไว้เป็นพิเศษ แตกต่างไปจากบุคคลทั่วไป เนื่องจากเด็กและผู้หญิงต่างมีสภาพทางด้านร่างกายและจิตใจที่เปราะบางเช่นเดียวกัน จึงเป็นบุคคลที่อาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ที่เป็น

เพศชายซึ่งมีสรีระทางด้านร่างกายที่แข็งแรงตามธรรมชาติ แต่การคุ้มครองเด็กและผู้หญิงในเรื่องดังกล่าวกลับพบว่าปรากฏอยู่ในเรื่องการสอบปากคำในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศและการสอบสวนเด็กที่อายุไม่เกิน 18 ปีเท่านั้น เด็กและผู้หญิงที่จะต้องถูกตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จึงยังไม่ได้รับการคุ้มครองแต่อย่างใด ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดในการคุ้มครองเด็กและผู้หญิง

ตามกฎหมายประเทศอังกฤษ พบว่ามีความแตกต่างจากกฎหมายไทย โดยประเทศอังกฤษมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อคุ้มครองเด็กอายุไม่เกิน 17 ปี โดยมีการกำหนดให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กหรือผู้เยาว์สามารถอยู่ร่วมในการตรวจได้หากมีความจำเป็น แม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นเพศตรงข้ามกับผู้ถูกตรวจก็ตาม ส่วนบุคคลอื่นไม่สามารถอยู่ร่วมในการตรวจได้นอกจากจะเป็นแพทย์หรือพยาบาลซึ่งเป็นผู้ตรวจและได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นการคุ้มครองเพศหญิงไว้เช่นกัน โดยมีการกำหนดให้การตรวจที่ต้องถอดเสื้อผ้าของผู้ถูกตรวจจะต้องไม่ทำให้ผู้นั้นรู้สึกอับอายและต้องไม่มีผู้อื่นที่เป็นเพศตรงข้ามกับผู้ถูกตรวจอยู่ในระหว่างการตรวจวันแต่จะเป็นแพทย์หรือพยาบาลที่เป็นผู้ตรวจ

ประเทศนิวซีแลนด์ มีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้การเก็บตัวอย่างจากร่างกายบุคคลที่จะให้ตัวอย่างสามารถให้ทนายความหรือบุคคลอื่นใดที่ผู้ถูกตรวจนั้นเลือกอยู่ร่วมในการตรวจด้วยได้ ซึ่งหลักเกณฑ์นี้ใช้ได้ทั้งกับเด็กและผู้หญิง การให้ทนายความอยู่ร่วมด้วยนี้ถือได้ว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกตรวจได้อย่างดี ส่วนประเทศเยอรมนีนอกจากจะกำหนดให้การตรวจเพศหญิงต้องกระทำโดยเพศหญิงแล้ว ผู้หญิงยังสามารถที่จะร้องขอให้หญิงอื่นหรือญาติเข้าอยู่ด้วยขณะทำการตรวจได้ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับประเทศนิวซีแลนด์ที่ได้กำหนดให้บุคคลที่ให้ตัวอย่างมีสิทธิที่จะให้ทนายความหรือบุคคลอื่นซึ่งผู้ถูกตรวจนั้นเลือกอยู่ร่วมด้วยได้ แต่แตกต่างกันที่ประเทศเยอรมนีมุ่งคุ้มครองบุคคลผู้ถูกตรวจที่เป็นเพศหญิง ส่วนประเทศนิวซีแลนด์ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลผู้ถูกตรวจทุกคนอย่างเท่าเทียมกันไม่ได้มุ่งคุ้มครองเฉพาะเพศหญิงดังเช่นประเทศเยอรมนี

ดังนั้นการบัญญัติกฎหมายของต่างประเทศจึงมีการบัญญัติกฎหมายโดยคำนึงถึงเรื่องอายุและเพศของบุคคลที่จะต้องให้ได้รับการคุ้มครองไว้เป็นพิเศษเช่นเด็กและผู้หญิงจึงทำให้เด็กและผู้หญิงได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสมแตกต่างจากกฎหมายไทย ซึ่งปรากฏว่าการให้ความคุ้มครองแก่เด็กและผู้หญิงโดยให้บุคคลอื่นอยู่ร่วมด้วย กลับปรากฏอยู่ในเรื่องของการสอบปากคำ การร้องทุกข์และการชี้ตัวผู้ต้องหาหรือการตรวจตัวผู้ต้องหา ผู้เสียหายที่เป็นหญิงและการสอบปากคำหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศเท่านั้น หากมีการกำหนดให้เด็กและผู้หญิงสามารถให้บุคคลอื่นอยู่ร่วมในขณะตรวจได้เช่นเดียวกับกฎหมายของต่างประเทศก็จะทำให้เด็กและผู้หญิงได้รับการคุ้มครองอย่างเพียงพอ

2. การกำหนดแนวทางเฉพาะในการคุ้มครองของเด็กและผู้หญิง

2.1 การให้ความยินยอมของเด็ก

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 กำหนดให้การเก็บตัวอย่างของร่างกายไปตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่将被ตรวจก่อน ไม่ว่าผู้จะต้องถูกตรวจดังกล่าวจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ดังนั้นการเก็บตัวอย่างของร่างกายที่กระทำต่อเด็กจึงต้องได้รับความยินยอมจากเด็กเช่นเดียวกันทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติว่าผู้จะต้องถูกตรวจซึ่งเป็นเด็กที่อายุไม่เกิน 18 ปี นั้นจะมีความสามารถในการรับรู้ถึงการให้ความยินยอมหรือผลของการปฏิเสธความยินยอมของตนเองหรือไม่ เพียงใดและพ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถให้ความยินยอมแทนเด็กได้หรือไม่ เนื่องจากเด็กเป็นบุคคลที่ขาดความพร้อมทางด้านสติปัญญา ดังนั้นความยินยอมของเด็กจึงไม่ใช่ความยินยอมที่แท้จริงและในบางครั้งความยินยอมของเด็กอาจเกิดจากการถูกชักจูงใจ การหลอกล่อ โดยที่เด็กไม่สามารถรับรู้ได้ว่าความยินยอมดังกล่าวของตนเองจะก่อให้เกิดผลอย่างไรบ้าง ฉะนั้นการขอความยินยอมจากผู้ถูกตรวจที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ควรมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในการคุ้มครองเด็กและเพื่อให้ความยินยอมของผู้ถูกตรวจเป็นความยินยอมอย่างแท้จริง การกำหนดให้พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้แทนโดยชอบธรรมเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจร่วมกับเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็นทั้งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้วพบว่าผู้ถูกตรวจที่เป็นเด็กถือว่ายังขาดความพร้อมทางด้านสติปัญญา ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถเข้าใจถึงผลของความยินยอม จึงมีการกำหนดให้การตรวจเด็กจะต้องให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความพร้อมทางด้านสติปัญญาและเป็นผู้ดูแลเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย โดยกำหนดให้การขอความยินยอมนอกจากจะต้องได้รับความยินยอมจากเด็กแล้วต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลดังกล่าวด้วย จึงก่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กอย่างสูงสุด เพื่อเป็นการคุ้มครองเด็ก รวมทั้งยังเป็นการให้ความยินยอมต่อการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริงอีกด้วย

2.2 การตรวจพิสูจน์โดยผู้ถูกตรวจที่เป็นผู้หญิง

กฎหมายไทยนั้นเดิมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 ได้บัญญัติในเรื่องการแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ได้มาจากร่างกายของบุคคลไว้ในมาตรา 132 (1) ซึ่งกำหนดให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่จะตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอมหรือตรวจตัวผู้ต้องหาหรือตรวจสิ่งของหรือสิ่งใดก็ตามที่สามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน ต่อมาจึงมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 131/1 ซึ่งตามบทบัญญัติมาตรา 131/1 เป็นการบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกันไม่ได้แบ่งแยกในเรื่องเพศของผู้ถูกตรวจ ส่วนบทบัญญัติมาตรา 132(1)

ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมวรรคสองของ (1) ให้คุ้มครองสิทธิของหญิงผู้ถูกตรวจไว้เป็นพิเศษ โดยกำหนดให้การตรวจที่ผู้ถูกตรวจเป็นเพศหญิงให้จัดเจ้าพนักงานที่เป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจแสดงให้เห็นว่าบทบัญญัติที่ได้เพิ่มเติมดังกล่าวได้คำนึงถึงสิทธิของหญิงว่าหากมีการตรวจเพศหญิงแล้วจะต้องไม่กระทำการอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิหญิง โดยคุ้มครองหญิงผู้ถูกตรวจไม่ได้รับความอับอาย จึงได้กำหนดให้เจ้าพนักงานที่เป็นหญิงเป็นผู้ตรวจ เมื่อเปรียบเทียบบทบัญญัติมาตรา 132(1) และมาตรา 131/1 แล้วพบว่า การตรวจอาจต้องมีการเปิดเผยร่างกายของผู้ถูกตรวจได้เช่นเดียวกัน แม้ว่าบทบัญญัติมาตรา 131/1 กำหนดให้แพทย์เป็นผู้ตรวจก็ตาม แต่ผู้ถูกตรวจอาจมีความรู้สึกอับอายอยู่หากผู้ตรวจเป็นเพศชายแต่การเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 131/1 กลับไม่ได้คำนึงถึงเรื่องเพศของผู้ถูกตรวจทำให้ผู้หญิงผู้ถูกตรวจไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเพียงพอ

ทั้งตามกฎหมายต่างประเทศ ไม่ว่าประเทศเยอรมนีและประเทศอังกฤษกลับพบว่า มีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างจากกฎหมายไทยโดยมีการกำหนดบทบัญญัติที่ให้หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิในร่างกายของเพศหญิงมิให้ถูกล่วงละเมิดจากเจ้าหน้าที่ โดยประเทศเยอรมนีมีการกำหนดให้การตรวจพิสูจน์ผู้หญิงที่เป็นการละเมิดความรู้สึกและทำให้เกิดความอับอายจะต้องกระทำโดยผู้หญิงหรือนักเทคนิคการแพทย์ ส่วนประเทศอังกฤษได้กำหนดตัวบุคคลผู้ทำการตรวจไว้ว่าจะเป็นผู้ตรวจหรือผู้ถูกตรวจไม่ได้ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นแพทย์หรือพยาบาลก็ตาม ซึ่งมีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกันกับประเทศเยอรมนีที่กำหนดตัวบุคคลที่ทำการตรวจว่าจะต้องเป็นผู้หญิงหากว่าผู้ถูกตรวจเป็นผู้หญิงและการตรวจจะทำให้เกิดความอับอาย

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น การเก็บตัวอย่างร่างกายไปตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยหลักการจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถูกตรวจ แต่ในการให้ความยินยอมของเด็กนั้นมักเกิดปัญหาในทางปฏิบัติที่เด็กไม่สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเอง ไม่สามารถให้พ่อแม่ ผู้ปกครองอยู่ร่วมในขณะที่ตรวจด้วยและในการตรวจบางครั้งจะต้องมีการจับต้องเนื้อตัวรวมถึงการเปิดเผยร่างกายซึ่งทำให้ผู้ถูกตรวจที่เป็นเพศหญิงเกิดความรู้สึกอับอายและควรมีมาตรการในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ให้กระทำได้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น จากการศึกษาพบว่ากฎหมายต่างประเทศได้มีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองถึงบุคคลดังกล่าวไว้เป็นพิเศษทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวความคิดในการคุ้มครองเด็กและผู้หญิง มีการปฏิบัติที่เหมาะสม รวมทั้งมีการตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าวโดยองค์กรภายนอก ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่ากฎหมายไทยควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 เพื่อคุ้มครองเด็กและผู้หญิงในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ควรกำหนดให้มีกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจในชั้นสอบสวนโดยองค์กรภายนอก โดยกำหนดให้การตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในชั้นสอบสวนจะต้องให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งและหากมีกรณีจำเป็นเร่งด่วนควรกำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจสั่งให้มีการตรวจพิสูจน์บุคคลได้ตามความจำเป็น เพื่อเป็นการตรวจสอบโดยองค์กรภายนอกและไม่ให้กระทบสิทธิในร่างกายของผู้ถูกตรวจเกินความจำเป็น

2. ควรกำหนดให้ก่อนการขอความยินยอมในการเก็บตัวอย่างร่างกายไปตรวจพิสูจน์ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะต้องแจ้งให้ผู้ถูกตรวจได้ทราบถึงสิทธิที่จะไม่ให้ความยินยอม และสามารถปรึกษาทนายความว่าจะให้ความยินยอมหรือไม่ รวมทั้งสิทธิที่จะให้เด็กและผู้หญิงสามารถให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลหรือบุคคลอื่นซึ่งหญิงผู้ถูกตรวจไว้วางใจอยู่ด้วย ในขณะที่มีการตรวจพิสูจน์ได้โดยจะต้องมีการแจ้งให้เด็กและผู้หญิงได้ทราบถึงสิทธิดังกล่าวของตนด้วย นอกจากนี้ควรกำหนดให้ชัดเจนว่านอกจากบุคคลดังกล่าวกับผู้ตรวจแล้วจะต้องไม่มีบุคคลอื่นอยู่ร่วมด้วยในขณะที่ตรวจ

3. ควรกำหนดให้การขอความยินยอมจากเด็กที่อายุไม่เกิน 18 ปี ไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือในฐานะบุคคลที่เกี่ยวข้อง ควรจะต้องได้รับความยินยอมจากเด็กและบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กด้วยในกรณีที่เด็กไม่มีบิดามารดาหรือกรณีที่บิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล ไม่อาจให้ความยินยอมได้หรือไม่มีบุคคลดังกล่าว ควรกำหนดให้ศาลเป็นผู้พิจารณาว่าจะอนุญาตหรือไม่แทนการขอความยินยอมของบุคคลดังกล่าว ในการขอความยินยอมนี้ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าจะต้องได้รับความยินยอมโดยทำเป็นหนังสือ ทั้งจะต้องมีการแจ้งให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือผู้ดูแลของเด็กทราบด้วย

4. ควรกำหนดให้การเก็บตัวอย่างของร่างกายบุคคลที่เป็นเพศหญิงไปตรวจจะต้องได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมไม่ละเมิดต่อสิทธิผู้หญิง และในการเก็บตัวอย่างนั้นเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องเป็นเพศหญิงด้วยกันเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกอับอาย

ข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น คงเป็นเพียงแนวทางหนึ่งซึ่งผู้เขียนเห็นว่าสามารถนำมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานของไทยให้ดียิ่งขึ้น โดยมุ่งหมายให้ความคุ้มครองเด็กอย่างเพียงพอเพื่อประโยชน์อย่างแท้จริงแก่เด็กและให้ผู้ถูกตรวจที่เป็นเพศหญิงได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมทัดเทียมกับในระดับสากล